

BLI EN BÄTTRE SKRIBENT

Inspirerat av:

Jansson och Levander: *Praktisk handbok i Svenska* (2001) Almqvist&Wiksell

BLI EN BÄTTRE SKRIBENT

ORDVAL

- Detaljer ger liv

En text med många detaljer blir alltid mer levande för läsare. Då är det lättare att se bilder i huvudet när man läser.

Allmänna uttryck säger så lite. T.ex. ”Anna går” Det ger ingen känsla för hur hon rör sig, dvs. vi får ingen bild i huvudet som visar hur det ser ut när hon rör sig. Då är det bättre att skriva att ”Anna skuttar” eller ”Anna lunkar” Samma sak om man säger att en klänning är röd. Nä, då är det bättre att säga att klänningen är *blodröd* eller *tomteröd* eller *klänningen lyste röd som ett granatäpple i kvällssolen*.

Så här lätt kan du göra en allmän mening bättre.

Kolmårdens djurpark är full av olika djur, både stora och små.
Försök att se det hela framför dig – inte så lätt va?

Om du istället är mer noga med detaljer så är det lättare att skapa en bild i huvudet hos läsaren:

Kolmårdens djurpark är full av lata lejon, långhalsade giraffer, pigga silverglänsande delfiner, enorma elefanter och små söta tigerungar.

ÖVNING 1

Byt ut de kursiverade orden i följande meningar mot mer exakta och konkreta. Slösa med detaljer!

- a) Där stod *ett fat* med *frukt*.

b) *Vilka fina kläder du har på dig.*

c) *Bilen han körde var ny.*

d) *Utanför huset fanns många träd och blommor.*

VARIERA DINA TEXTER

Du väcker läsarens intresse genom språket du använder. Att skriva bra handlar mycket om att skriva så att läsaren kan leva sig in i texten. Dessutom måste man akta sig för att tråka ut läsaren.

Här är fyra enkla skrivtips som gör din text bättre.

- Börja meningarna på olika sätt
- Växla mellan korta och långa meningar
- Välj verb som "sätter fart" på texten
- Säg mer med färre ord dvs. förtäta

- Börja meningarna på olika sätt.

När du pratar börjar du ofta meningarna med ”jag”, ”han” eller ”hon”. Det går bra i talspråk, men blir tjatigt att läsa. Det är lätt att ändra på. Ändra ordföljden!

- *Jag går ut på rasten för att prata allvar med Ali.*
- *På rasten går jag ut för att prata allvar med Ali.*
- *För att prata allvar med Ali går jag ut på rasten.*

På det här sättet kan man ”möblera om” bland de olika delarna i meningen. Ju längre en text är, desto viktigare är det att variera sig.

ÖVNING 2

”Möblera om” i meningarna nedan för att träna på att variera dig.

- a) Jag tränar fotboll varje dag efter skolan.

- b) Hon äter alltid popcorn när hon ser på TV.

- c) Jag gick fram till kanten för att se bättre.

- d) Jag vill inte sommarjobba på kontor.

e) Hon snubblade på en sten.

f) Han tänkte länge och ofta på Sara.

- Korta och långa meningar

En text med bara korta meningar blir enkel, men trist.

Lemuren är en gullig liten halvapa. Den har stora, vackra ögon. En lemur blir runt 40 cm hög. Lemurer lever i mindre grupper. De finns i Madagaskars regnskogar.

Det blir bättre om du växlar mellan en lång och en kort mening.

Lemuren är en gullig liten halvapa, som har stora, vackra ögon och lever i mindre grupper i Madagaskars regnskogar. Den blir bara runt 40 cm hög.

Eller så kan du välja att skriva två lagom långa meningar.

Lemuren är en gullig liten halvapa med stora, vackra ögon. Den blir bara runt 40 cm hög och lever i mindre grupper i regnskogarna på Madagaskar.

ÖVNING 3

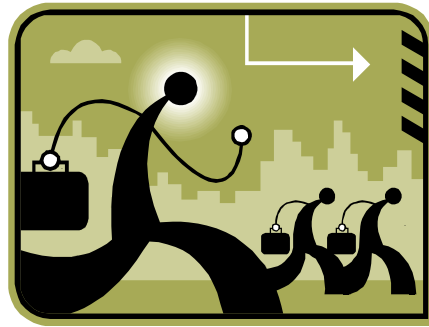
Gör ett enda stycke text av följande korta meningar. Gör som det passar dig – men du måste på något sätt variera längden på meningarna.

Lemurer lever mest i träd.
De föder en eller två ungar per säsong.
Lemurens svans är lika lång som den själv.
Svansen står rakt upp när den går på marken.
Hannarna använder svansen när det slåss om honorna.
Först smörjer de svansen med sin egen urin.
Sedan hoppar de runt och skvätter doften i varandras ansikten.
Vinner kampen gör den som luktar värst.
Han får nämligen den andre hannen att springa därifrån.

- Rörelseverb

Verb är sådana ord som beskriver vad någon gör. Vissa verb är bra på att få något hända i texten, att få fart på den, medan andra fungerar sämre.

Nyfikna människor *stod* och *tittade* vid avspärningen. Hon *gick* fram så att hon *kunde* se bättre. På gatan *låg* en man. Han *kravlade* sig upp och *viftade* vilt med armarna. Polisen som *stod* bredvid och *tittade* på honom *skrev* i sitt anteckningsblock och *tittade* på honom igen.

Här finns verb som inte säger så mycket: gick, stod, tittade, kunde, låg. De verben som ger mer liv åt texten är ofta lite ovanligare och längre: **kravlade**, **viftade**. Vissa verb är svåra att byta ut (ex. kunde, låg), medan andra kan bytas ut mot mer exakta ord som visar mer vad som händer:

Jämför detta med texten ovan.

Nyfikna människor *samlades* vid avspärningen och *stirrade*. Hon *trängde* sig fram så hon kunde se bättre. På gatan låg en man. Han kravlade sig upp och viftade vilt med armarna. Polisen som *kommit rusande iakttog* mannen och *krafsade ner* något i sitt anteckningsblock och *kikade* sen upp på honom igen.

Det händer något när vi använde rörelse- och handlingsverb som "samlades, "trängde sig", "kommit rusande", krafsade ner". De nya orden betyder kanske samma sak som de andra, men de gör att det är lättare för läsaren att skapa sig en bild av vad det är som händer på gatan.

Ett annat tips för att skapa en tydligare bild kan vara att ändra verben i texten från imperfekt (dåtid) till presens (nutid). Istället för att skriva "Nyfikna människor *samlades* och *stirrade*" så skriver man att "de **samlas** och **stirrar**". Så här:

Nyfikna människor **samlas** vid avspärningen och **stirrar**. Hon **tränger** sig fram för att **kunna** se bättre. På gatan **ligger** en man. Han **kravlar** sig upp och **viftar** vilt med armarna. Polisen som **kommit rusande iakttar** mannen och **krafsar** ner något i sitt anteckningsblock och **kikar** sen upp på honom igen.

Jämför även detta med styckena ovan. Gör det någon skillnad för hur du kan leva dig in i händelsen?

- **Förtäta text**

Att säga mycket med få ord är bättre än att säga det med många. Då blir det nämligen enklare för läsaren att hänga med och han/hon tröttnar inte på att läsa.

Jämför de här två texterna:

A) Tja, sen så när jag kom fram dit då så såg jag att han bara stod där och liksom väntade. Jag själv tycker nog att han borde ha gått därifrån tidigare alltså. (32 ord)

B) När jag kom fram såg jag att han stod och väntade. Jag tycker han borde ha gått därifrån tidigare. (18 ord)

Stryk över all ord i exempel A som är borta i exempel B. Som du ser kan man ta bort många av småorden och ändå få fram det du vill säga. De använder du ofta när du pratar, men försök att undvika dem när du skriver.

ÖVNING 5

Korta ner dessa meningar utan att förändra huvudinnehållet. Du kanske måste ändra lite i ordföljden också.

- a) Då så kom alla rusande mot mig och skrek allt vad de kunde. Så jag fick liksom panik du vet och bara sprang därifrån. (23 ord)

(_____ord)

- b) Alltså jag själv tycker ju inte att det är särskilt fint med såna där tatueringar. Men det är klart, om nån väldigt gärna skulle vilja ha en sån nånstans så är det ju så klart upp till den personen. (39 ord)

(_____ord)

Flera korta meningar blir en lång

Den som är nybörjare i ett språk håller sig till korta, enkla meningar. Men nu är det dags att ni tränar er på att göra meningarna längre och innehållsrikare. Jämför dessa stycken.

- A) Stranden hade ljus sand. Sanden var gjord av fina korn. På stranden låg människor. De var hundratals. De var solbrända. I solen svettades de. (24 ord i sex meningar.)

- B) I solen på den ljusa, finkorniga sandstranden låg hundratals solbrända människor och svettades. (13 ord i en mening)

I exempel A har varje mening ett verb: hade, var, låg, var, var, svettades. I exempel B har vi istället slagit ihop meningarna och därmed kunnat minska antalet verb.

ÖVNING 6

Prova nu själv. Gör om varje stycke nedan till **en enda** mer innehållsrik mening.

- a) Sune köper korv. Den ska vara kryddig. Det ska vara senap och ketchup på. (14 ord)

(_____ ord)

b) Pojken är söt. Han är tre år gammal. Han ler och tittar på mig.

(ord)

c) Hon bor i ett hus. Huset är stort. Det är rött. Det har en balkong. Huset ligger i Partille.

(ord)

d) Bilen var gammal. Det var tillverkad i Sverige. Den var rostig. Färgen var blå. Hon köpte den.

(ord)

e) Föraren var oerfaren. Han var ung. Han hade nyss tagit körkort. Han körde sin bil för första gången. Vägen var hal. Bilen fick sladd. Han blev bara 18 år gammal.

(ord)

Man kan också förkorta en mening så här:

- A) Han älskade filmer som var amerikanska. (5 ord)
- B) *Han älskade amerikanska filmer.* (4 ord)

ÖVNING 7

Gör om följande meningar på samma sätt som exemplet ovan.

- a) Hon fick en idé som var lysande.

_____ (ord)

- b) På loppmarknaden såldes bara saker som såg fula ut och verkade slitna.

_____ (ord)

- c) Asken som står på bordet är tom.

_____ (ord)

- d) Eva gillar barn som är tysta och stilla.

_____ (ord)

- e) Huset som stått tomt och öde borde rivas.

_____ (ord)

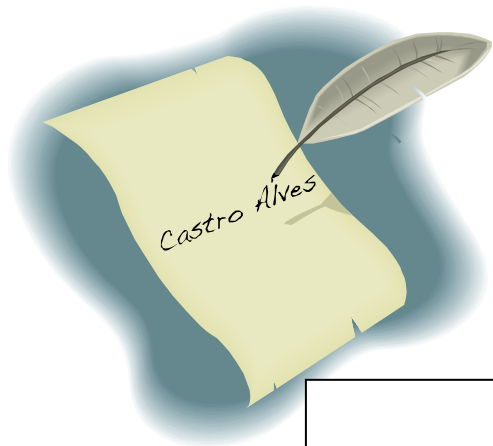

Dags att sätta igång!

Nu har du fått massor av tips på hur du kan förbättra dina texter. Som du ser kan man ändra en hel del i sin text för att göra den bättre. Det är därför den första texten man skriver bara är ett utkast – en idé till den färdiga texten. Det gäller att förstå att man inte är klar.

När du har skrivit ditt utkast är det dags att sätta igång och förbättra texten. Då kanske du behöver ändra i såväl innehåll som språk. Ta bort delar av texten eller lägga till. Ändra ord, meningar eller hela stycken. Du får helt enkelt prova sig fram tills du är riktigt nöjd. Så här arbetar även riktiga författare. De vrider och vänder på orden och meningarna ända tills de känner att de verkligen får fram det de vill säga. Så måste du också arbeta för att utvecklas och bli en bättre skribent!

Lycka till!

Tänk på detta när du arbetar med din text.

- Börja meningarna på olika sätt.
- Växla mellan korta och långa meningar
- Välj verb som "sätter fart" på texten
- Säg mer med färre ord dvs. förtäta
- Var noga med detaljer, välj ord som beskriver bra.
- Upprepa inte samma ord för ofta, välj en synonym istället.

